UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
WUPPERTAL

BERGISCHE
UNIVERSITÄT
WUPPERTAL

Universitätsbibliothek Wuppertal

Opera Ciceronis Epistolica

Cicero, Marcus Tullius

Lvtetiae Parisiorum, ad Eidus Ianuar. Anno. MDXXII.Calculo Roma

M.T.Ciceronis epistolarvm ad T.Pomponivm
Atticvm liber nonvs.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-687

Visual Library

minus miſer q̃ ſum,eſſem.Nã caue putes,hoc tempore plus me queq̃ cruciari,ꝙ eum quem ante me diligo,video in cõſulatu quiduis potius eſſe,q̃ Cos. Q᷑ ſi voluerit tibi obtẽperare, & nobis de Cæſare credere,& conſulatũ reliquũ Romæ ꝑagere,incipiã ſperare, etiam conſilio Senatus,auctore te,illo relatore,Põpeiũ,& Cæſarẽ coniũgi poſſe.Qđ ſi factũ erit,me ſatis vixiſſe putabo.Factũ Cæſaris de Corfinio totũ me probaturũ ſciet:& quomodo in huiuſmodi re cõmodius cadere nõ potuit,q̃ vt res ſine ſanguine cõficeretur.Balbi me,illiuſq; aduẽtu delectatũ eſſe valde gaudeo.Is quecũq; tibi de Cæſare dixit,quæq; Cęſar ſcripſit,†ſcio tibi ꝓbabit,quæcunq; fortuna eius fuerit,†belliſſime. Vale.

†ſi re tibi. †velis ſum me ſcripſiſſe.

T.P.ATTICO.

Omnia mihi prouiſa ſunt ꝑter occultũ metũ.Iter ad mare ſuperũ.hoc enim mari vti non poſſumus hoc tẽpore anni.Illuc autẽ,quo ſpectat animus,& quo res vocat,qua veniã? Cedẽdũ eñ celeriter eſt,ne forte qua in re impediar,atq; alliger.Nec vero ille me ducit,qui videt:quẽ ego hominẽ ἀπολιτικώτατον omniũ iã ante cognorã,nũc vero etiã ἀστρατηγικώτατον. Nõ me igitur is ducit,ſed ſermo hominũ,q ad me a Philotimo ſcribit. Is.n.me ab optimatibus ait conſcindi. quibus optimatibus Dii boni? qui nũc quomodo occurrũt? quo modo autẽ ſe †vẽditãt Cæſari? Municipia vero adeũt,nec ſimulãt,vt cũ de illo ægroto vota faciebant. Sed plane qcqd mali hic Piſiſtratus nõ fecerit,tã gratũ eſt,q̃ ſi aliũ facere ꝓhibuerit.Hũc propitiũ ſperant:illũ iratũ putant.Quas fieri cenſes ἀπαντήσεις ex oppidis? quos honores? Metuũt,inquies. Credo.Sed mehercule illũ magis.Huius inſidioſa clemẽtia delectant. illius iracũdiam formidant.Iudices.DCCCL.qui pcipue Cn.noſtro delectabant,ex qbus quotidie aliquẽ video,neſcio quas eius Lucerias horrent. Itaq; q̃ro,qui ſint iſti optimates, q me exturbent,cũ ipſi domi maneant.Sed tamẽ quicunq; ſunt, αἰδέομαι τρῶας. Etſi qua ſpe proficiſcar video,cõiũgoq; me cũ homine magis ad vaſtãdũ Italiã,q̃ ad vincẽdũ parato.† domitũ quẽ expecto? Et quidẽ cũ hæc ſcribebam.IIII.Non.iam expectabam aliquid a Brunduſio.quid aũt aliqd? q̃ inde turpiter fugiſſet,& victor hic qua ſe referret,& quo.Qđ vbi audiſſem,ſi ille Appia veniret,ego Arpinum cogitabam. Vale.

Optimates. †vẽdicant. Hic Piſiſtratus. Iudices dcccl. †domũ.

M.T.CICERONIS EPISTOLARVM AD T.POMPONIVM ATTICVM LIBER NONVS.

T.P.ATTICO.

Etſi,cũ tu has literas legeres,putabã fore,vt ſcirẽ iã qd Brunduſii actũ eſſet: nã Canuſio.VIII.Cal.profectus erat Cn.hæc autẽ ſcribebã prid.Non.XIIII.die poſtq̃ ille Canuſio mouerat:tamen angebar ſingularũ horarũ expectatione:mirabarq; nihil allatũ eſſe, ne rumoris qdẽ. nã erat mirũ ſilentiũ.Sed hæc fortaſſe κενόσπουδα, ſunt,quę tamẽ iã ſciantur,neceſſe eſt.Illud moleſtũ,me adhuc inueſtigare nõ poſſe,vbi P.Lentulus noſter ſit,vbi Domitius.Quęro autẽ,quo facilius ſcire poſſim quid acturi ſint, ituri ne ad Põpeiũ: et ſi ſint,qua, quãdove ituri ſint. Vrbẽ quidẽ iam refertã eſſe optimatium audio: Soſiũ,& Lupũ,quos Cn.noſter ante putabat Brũduſiũ vẽturos eſſe q̃ ſe,ius dicere.Hinc vero vulgo vadunt,etiã M.Lepidus,quocũ diem cõterere ſolebam,cras cogitabat.Nos autẽ in Formiano morabamur,quo citius audiremus. Deinde Arpinũ volebamus.inde iter q̃maxime ἀναπάντητον eſſet ad mare ſuperũ, remotis,ſiue omnino miſſis lictoribus.Audio.n.a bonis viris,qui & nũc,& ſæpe antea magno ꝑſidio reip.fuerũt,hanc cunctationẽ noſtrã nõ probari,multaq; in me,& ſeuere in cõuiuiis tẽpeſtiuis quidẽ diſputari. Cedamus igitur:& vt boni ciues ſimus,bellũ Italiæ terra,mariq; inferamus,& odia improborũ rurſus in nos,quę iã extincta erant,incẽdamus,& Luceii cõſilia,ac Theophani ꝑſequamur. nam Scipio vel in Syriã proficiſcitur ſorte,vel cũ genero honeſte, vel Cæſarẽ fugit iratum. Marcelli quidẽ,niſi gladiũ Cæſaris timuiſſent,manerẽt.Appius eſt eodẽ timore,& inimicitiarũ recentiũ,& tñ ꝑter hũc,& C.Caſſiũ reliqui legati.ꝑpe ego vnus cui vtrũuis liceret.frater acceſſerit,quẽ ſociũ huius fortunæ eſſe nõ erat æquũ:cui magis etiã Cæſar iraſcetur:ſed ĩpetrare nõ poſſum,vt maneat.Dabimus hoc Põpeio,qđ debem?: nã me qdẽ alius nemo mouet. non ſermo bonoꝝ,qui nulli ſunt:non cauſa,q̃ acta timide eſt,agẽt improbe, vni vni hoc da-

Referram optim. Quocum. Boni nulli

mus,nec id quidem roganti,nec ſuam cauſam,vt ait,agenti,ſed publicam. Tu quid cogites de tranſeundo in Epeirum,ſcire ſane velim. Vale.

T.P.ATTICO.

ETſi Non.Martiis,die tuo (vt opinor) expectabā a te epiſtolā longiorē tamē ad eā ipſam breuē,quā.III.Non.Martii ὑπὸ τὴν δείλην dediſti,reſcribēdū putaui.Gaudere ais te,māſiſſe me,& ſcribis ĩ ſentētia te manere. mihi aũt ſuperioribus literis videbare nõ dubitare, qn cederē ita ſi & Cn. bene comitatus cõſcēdiſſet,& Coss.trāſiſſent.vtrũ hoc tu parũ meminiſti?an ego nõ ſatis intellexi?an mutaſti ſentētiā?Sed aut ex epiſtola,quā expecto, ꝑſpiciā qd ſentias,aut alias abs te epiſtolas eliciā.Brũduſio nihildũ erat allatũ. O rē difficilē,planeq; ꝑditā, †q̃q̃ nihil ꝑtermittis in cõſilio dādo,†tñ nihil,qd tibi ipſi placeat,explicas. Non eſſe me vna cũ Põpeio gaudes:ac ꝓponis,q̃ ſit turpe me adeſſe,cũ qd de illo detrahat,nefas eſſe approbare.Certe.cõtra igit?Dii,inqs,†auerruncent.Quid igit fiet?ſi in altero ſcelus eſt,in altero ſuppliciũ?Impetrabis,inqs,a Cęſare,vt tibi abeſſe liceat,& eſſe otioſum. Supplicādũ igit?miſerũ. Quid ſi nõ ĩpetraro?Et de triũpho erit,inqs,integrũ.Quid ſi hoc ipo premar?accipiā? qd fœdius?negem? repudiari ſe totũ,magis etiā q̃ olim in† Quinqueuiratu putabit: ac ſolet,cũ ſe purgat,in me cõferre omnē illoꝝ tēpoꝝ culpā:ita me ſibi fuiſſe inimicũ, vt ne honorē qdē a ſe recipere vellē.quāto nũc hoc idē accipiet aſperius?tāto ſcilicet , quāto & honor hic illo eſt amplior,& ipſe robuſtior.Nā qd negas te dubitare, qn magna in offenſa ſim apud Pompeiũ hoc tēpore,nõ video cauſam cur ita ſit,hoc qdē tēpore.Qui em̃ amiſſo Corfinio deniq; certiorē me ſui cõſilii fecit,is q̃ret Brũduſiũ me nõ veniſſe,cũ inter me,& Brũduſiũ Cęſar eſſet? Deinde etiā ſcit ἀπαῤῥησίασον eſſe in ea cauſa q̃relā ſuā.Me putat de municipioꝝ imbecillitate,de delectibus,de pace,de vrbe,de pecunia, de Piceno occupādo plus vidiſſe q̃ ſe. Sin cũ potuero,nõ venero,tũ erit inimicus.Qd ego nõ eo vereor,ne mihi noceat,(Quid.n.faciet τίς δ᾽ ἐστὶ δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν;) ſed quia ingrati animi crimen horreo.Cõfido igit aduētũ noſtrũ illi,quoquo tpe fuerit,vt ſcribis, ἀσφαλέστερον fore. Nā qd ais,ſi hic tēperātius egerit, cõſideratius conſiliũ te daturũ,q hic poteſt ſe gerere nõ ꝑdite?vita, mores,ante facta, ratio ſuſcepti negotii,ſocii,vires bonoꝝ?aut etiā conſtātia? Vixdũ epiſtolam tuā legerā, cũ ad me currens ad illum Poſthumus Curtius venit,nihil niſi claſſeis loquens,& exercitus. eripiebat Hiſpanias. tenebat Aſiā,Siciliā,Aphricā,Sardiniā: cõfeſtim in Græciā ꝑſequebat.Eundum igitur eſt,nec tā vt belli,q̃ vt fugę ſocii ſimus.Nec.n.ferre potero ſermones iſtoꝝ qcũq; ſunt. non ſunt.n.certe,vt appellātur, boni.ſed tñ id ipſum ſcire cupio qd loquant: idq; vt exq̃ras, meq; certiorē facias,te vehementer rogo.Nos adhuc qd Brunduſii actũ eſſet,plane neſciebamus:cũ ſciemus,tum ex re,& ex tēpore conſilium capiemus,ſed vtemur tuo. Vale.

T.P.ATTICO.

DOmitii filius trāſiit Formias.VIII.Id.currēs ad matrē Neapolim, mihiq; nũciari iuſſit,patrē ad vrbē eſſe,cũ ex eo curioſe q̃ſiſſet ſeru⁹ noſter Dionyſius. Nos aũt audieramus eũ ꝓfectũ ſiue ad Põpeiũ,ſiue in Hiſpaniā: id cuiuſmodi ſit,ſcire ſane velim.nā ad id qd delibero,ꝑtinet.Si ille certe nuſq̃ diſceſſit,intelligeret Cn.nõ eſſe facileis nobis ex Italia exitus,cũ ea tota armis, ꝑſidiiſq; teneatur,hyeme ꝑſertim.Nā ſi cõmodius anni tempus eſſet,vel infero mari liceret vti:nũc nihil poteſt niſi ſupero tranſmitti,quo iter intercluſum eſt. Quęres igit & de Domitio,& de Lētulo. A Brũduſio nulla adhuc fama venerat, & erat hic dies.VII.Id. quo die ſuſpicabamur,aut pridie Brũduſiũ veniſſe Cæſarē.nam Calēd.Arpis manſerat.ſed ſi Poſthumũ audire velles,ꝑſecuturus erat Cn.Tranſiiſſe em̃ iā putabat coniectura tēpeſtatũ, ac dierũ.Ego nautas eũ nõ putabā habiturũ.Ille cõfidebat,& eo magis,ꝙ audita nauiculariis hominis liberalitas eſſet. ſed tota res Brũduſina iā quomodo habeat ſe, diutius neſcire non poſſum.Ego etſi tādiu reqeſco,q̃diu aut ad te ſcribo,aut tuas literas lego,tñ & ipſe egeo argumēto epiſtolarũ,& tibi idē accidere certe ſcio.Quę.n.ſoluto aĩo familiariter ſcribi ſolēt, ea tēporibus his excludunt:q̃ aũt ſunt horũ tēpoꝝ,ea iā cõtriuimus.Sed tñ ne me totũ ægritudini dedā,ſumpſi mihi quaſdā tāq̃ θέσεις,quę & politicę ſunt,& tēpoꝝ hoꝝ,vt & abducā animũ ab q̃relis,& in eo ipſo,de quo agitur,exercear. Hæ ſunt hmõi . Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι. τυραννουμένης δὲ αὐτῆς. εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πρακτέον,κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. Εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς ὑ πάθῃ, ἢ πειρατέον ἀρήγειν τῇ

†q̃ nihil.
† q̃ tñ nih.
†annuerũt
Quinqueuiratus.
†Vigintiuiratu.
Vtemur tuo.
Nauicularii.

πατρίδι τυραννουμένῃ μᾶλλον ἢ ἐν πολέμῳ. Εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμένης, ἢ διὰ παντὸς κινδύνου ἰτέον τῆς ἐλευθερίας πέρι. Εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον ταύτην τυραννουμένην. Εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, συναποστρεπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις, ἢ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. Εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἢ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. In his ego me cõſultationibus exercens, & diſſerens in vtrãq; partẽ, tum Græce, tũ latine, & abduco parũper animũ a moleſtiis, & τῶν προὔργου τι delibero. Sed vereor, ne tibi ἄκαιρος ſim. Si eñ recte ambulauit is, qui hanc epiſtolam tulit, in ipſum tuũ diem incidit. Vale.

Vereor ne intẽpeſtiuꝰ ſim.

T. P. ATTICO.

Natalis Attici.

NAtali die tuo ſcripſiſti epiſtolã ad me plenã cõſilii, ſummęq; tũ beneuolẽtię, tũ etiã prudẽtię. Eã mihi Philotimus poſtridie q̃ accepat, reddidit. Sũt iſta quidẽ, q̃ diſputas, difficillima. iter ad ſuperum, & nauigatio infero: diſceſſus Arpinũ, ne hũc fugiſſe: manſio Formiis, ne obtuliſſe nos gratulationi videamur. Sed miſerius nihil, q̃ ea videre, quę tñ iã, iam inquã vidẽda erunt. Fuit apud me Poſthumius. ſcripſi ad te, q̃ grauis. Venit ad me etiam Q. Fuſius, quo vultu, quo ſpiritu properans Bruduſiũ, ſcelus accuſans Põpeii, leuitatẽ & ſtultitiã Senatus. Hęc q in mea villa nõ feram, cur tũ in Curia potero ferre? Age finge me, quis εὐσομάχως hęc ferẽtẽ. Quid illa? dic M. Tulli, quẽ habebũt exitũ? Et omitto cauſam reipu. quã ego amiſſam puto cũ vulneribus ſuis, tũ medicamẽtis his q̃ parant. De Põpeio qd agã? cui plane (qd eñ negẽ?) ſuccenſui. Semp eñ cauſæ euentorũ magis mouẽt, q̃ ipſa euenta. Hęc igit mala, quibus maiora eſſe q̃ poſſunt? cõſiderãs, vel potius iudicãs eius opa accidiſſe, & culpa, inimitior erã huic, q̃ ipſi Cæſari. Vt maiores noſtri funeſtiorẽ diẽ eſſe voluerũt Alliẽſis pugnę, q̃ vrbis captę, q; hoc malũ ex illo: itaq; alter religioſus etiã nũc dies, alter in vulgus ignotus: ſic ego decẽ annorꝝ peccata recordãs, in qbus inerat ille etiã annus, q nos hoc defendẽte, ne dicã grauius, afflixerat, pſentiſq; tẽporis cognoſcens temeritatẽ, ignauiã, negligẽtiã, ſuccẽſebã. Sed ea iã mihi exciderũt: beneficia eiuſdẽ cogito, cogito etiã dignitatẽ. intelligo ſerius eqdẽ, q̃ vellẽ propter epiſtolas, ſermoneſq; Balbi: ſed video plane nihil aliud agi, nihil actũ ab initio, q̃ vt hũc occideret. Ego igit ſi quis apud Homerũ, cũ ei, & mater, & dea dixiſſet, νῦν δ' ἅμα τ' ὠκύμορος, καὶ ὀϊζυρὸς περὶ πάντων ἔπλεο. matri ipe reſpõdit. αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. qd ſi nõ ἑταίρῳ ſolũ, ſed etiã εὐεργέτῃ; Adde tali viro, talẽ cãm agẽti, & ego vero hęc efficiã, & ei cãdida vita, puto. Optimatibꝰ vero tuis nihil cõfido, nihil iã ne inſeruio qdẽ: video vt ſe huic dent, vt daturi ſint. Quicq̃ tu illa putas fuiſſe de valetudine decreta municipiorꝝ, præ his de victoria gratulationibus? timẽt, inquies. at ipſi tũ ſe timuiſſe dicũt. Sed videamus quid actũ ſit Bruduſii, ex eo fortaſſe mea cõſilia naſcẽtur, alięq; literę. Nos adhuc Brũduſio nihil. Roma ſcripſit Balbus, putare iã Lentulũ Cos. trãſmiſiſſe me, nec eũ a minore Balbo cõuentũ, q; is hoc iã Canuſii audiſſet: ide ad ſe eũ ſcripſiſſe, cohorteis ſex, quæ Albę fuiſſent, ad Curiũ in via Munitia tranſiiſſe. Id Cæſarẽ ad ſe ſcripſiſſe, & breui tẽpore eũ ad vrbem futurũ. Ergo vtar tuo conſilio, neq; me in Arpinũ hoc tẽpore abdam. etſi Ciceroni meo togam puram cũ dare Arpini vellem, hanc erã ipſam excuſationẽ relicturus ad Cæſarem. Sed fortaſſe in eo ipſo offendet: cur nõ Romæ potius? Sed tamẽ ſi eſt cõueniẽdus, hic potiſſimũ. tum reliqua videbimus, ideſt, & quo, & qua, & quando. Domitius, vt audio, in Coſano eſt quidẽ, vt aiũt, paratus ad nauigãdũ. Si in Hiſpaniã, nõ probo: ſi ad Cn. laudo. quouis potius certe, q̃ vt Cęſarẽ videat, quẽ ego prorſus aſpicere nõ poſſum. Quid alios? ſed opinor quieſcamus, ne noſtram culpã coarguamus, qui dum Vrbem, ideſt patriã amamus, dũq; rem conuenturã putamus, ita nos geſſimus, vt plane intercluſi, captiq; ſimus. Scripta iam epiſtola, Capua literæ ſunt allatę hoc exẽplo. Põpeius mare tranſiit cũ oĩbus militibꝰ, quos ſecũ habuit: hic numerus eſt hominũ millia. XXX. & Coſs. duo, & Tri. Pl. Senatores q fuerãt cũ eo, omnes cũ vxoribus, & liberis. conſcendiſſe dicitur ad. III. Non. Mart. Ex ea die fuere Septẽtriones venti: naues qbus vſus nõ eſt, omneis aut pcidiſſe, aut icẽdiſſe dicũt. De hac re literæ L. Metello Tr. Pl. Capuã allatæ ſunt ab Clodia ſocru, quę ipſa trãſiit. Ante ſollicitus erã, & angebar, ſicut res ſcilicet ipſa cogebat, quo vti conſilio poſſem: nũc autẽ poſtq̃ Pompeius & conſules ex Italia exierunt, non angor, ſed ardeo dolore. οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλάλυκται.

Euentorũ cauſę &c.

Toga pura.

Põpeii exercitus.

Non ſum inquã (mihi crede) mẽtis cõpos:tãtũ mihi dedecoris admiſiſſe videor,me nõ pri-
mũ cũ Põpeio qualicũq; cõſilio vſum,deinde cũ bonis eſſe,q̃uis cauſa temere inſtituta: præ-
ſertim cũ ii ipſi,quorũ ego cauſa timidius me fortunę cõmittebã,vxor,filia,Cicerones pueri,
me illuc ſequi mallẽt,hoc turpe,& me indignũ putarẽt. Nã Quintus qdẽ frater quicqd mihi
placeret,id rectũ ſe putare aiebat,id animo æquiſſimo ſequebat̃. Tuas nũc epiſtolas a primo
lego.Hæ me paulũ recreant:primę monẽt,& rogãt,ne me proiiciã:proximę te gaudere oſten
dũt,me remãſiſſe: eas cũ lego,minus mihi turpis videor,ſed tãdiu,dũ lego. Deinde emergit
rurſum dolor, αἰσχροῦ φαντασία. Quãobrẽ obſecro te mi Tite,eripe mihi hũc dolorẽ, aut mi
nue ſaltẽ aut cõſolatione,aut cõſilio,aut quacũq; re potes. Quid tu aũt poſſis? aut qd homo
quiſq̃? vix iã deus.Eqdẽ illud molior,qđ tu mones,ſperaſq; fieri poſſe,vt mihi Cęſar cõcedat, Vix iam
vt abſim,cũ aliqd in Senatu cõtra Cn.agatur,ſed timeo ne nõ impetrẽ.Venit ab eo Furnius, deus.
vt quidẽ ſcias quos ſequamur,qui Titinii filiũ cũ Cæſare eſſe nũciat,& illum maiores mihi
gratias agere,q̃ vellem.Quid autẽ me roget? paucis ille quidẽ verbis,ſed ἐν δυνάμει cognoſce
ex ipſius epiſtola. Me miſerũ,q̧ tu nõ valuiſti:vna fuiſſemus,cõſiliũ certe nõ defuiſſet σὺν τε
δύ' ἐρχομένω.Sed acta ne agamus,reliqua paremus. me adhuc hęc duo fefellerũt: initio ſpes Acta agere
cõpoſitionis,qua facta volebã,vt populari,vt ea ſollicitudine ſenectutẽ noſtrã liberari: deĩde
bellũ crudele,& exitioſum ſuſcipi a Põpeio intelligebã.Melioris mediuſfidus ciuis,& viri pu
tabam,quouis ſupplicio affici,q̃ illi crudelitati non ſolũ pręeſſe,verũ etiam intereſſe.videbat̃
vel mori ſatius fuiſſe,q̃ eſſe cũ iis.Ad hæc igitur cogita mi Attice,vel poti⁹ excogita:quẽuis
euentum fortius feram,q̃ hunc dolorem. Vale.

C.CAESAR M.T.CICERONI.S.

CVm Furniũ noſtrũ tãtũ vidiſſem,neq; loqui, neq; audire me cõmode potu Ep'la Cæſa.
iſſet properantẽ,atq; eſſem in itinere p̃miſſis iã legionibus, p̃terire tñ nõ po ad Cic.
tui,qn & ſcriberẽ ad te,& illũ mitterẽ,gratiaſq; agerẽ. etſi hoc officiũ ſæpe,
& ſępius mihi factur⁹ videor:ita de me mereris.In primis a te peto,quoniã
confido me celeriter ad Vrbẽ vẽturũ,vt te ibi videã,vt tuo cõſilio, gratia,
dignitate,ope oĩm rerũ vti poſſim.Ad propoſitũ reuertar:feſtinationi meę,
breuitatiq; literarum ignoſces,reliqua ex Furnio cognoſces. Vale.

T.P.ATTICO.

SCripſeram ad te epiſtolã quã darẽ.IIII.Id. ſed eo die is cui dare volueram,
nõ eſt p̱fectus.Venit aũt eo ipſo die ille Celeripes,quẽ Saluius dixerat,attu Celeripes.
lit vberrimas tuas literas,q̃ mihi quiddã,quo ſtarẽ,inſtillarũt.Recreatũ eñ
me nõ queo dicere,ſed plane τὸ συνέχον effeciſti.Ego enim non iam id ago
(mihi crede) vt proſperos exitus cõſequar.Sic eñ video, nec duobus iis vi
uis,nec hoc vno,nos vnq̃ rẽp.habituros:ita neq; de otio noſtro ſpero iã,nec
vllam acerbitatẽ recuſo. Vnũ illud extimeſcebã,ne qd turpiter facerẽ, vel dicã iã effeciſſem.
Sic ergo habeto:ſalutareis te mihi literas miſiſſe,neq; ſolũ has lõgiores,qbus nihil poteſt eſſe Salutares
explicatius,nihil perfectius,ſed etiã illas breuiores,in qbus hoc mihi iucũdiſſimũ fuit, cõſiliũ literę.
factũq; noſtrũ ab Sexto probari. pergratũq; mihi tu feciſti,a quo diligi me, & qd rectũ ſit,in
telligi ſcio.Lõgior vero tua epiſtola nõ me ſolũ,ſed meos oẽis ægritudine leuauit.Itaq; vtar
tuo cõſilio,& ero in Formiano,ne aut ad Vrbẽ ἀπάντησις mea aĩaduertat̃:aut ſi nec hic,nec
illic eũ videro,deuitatũ ſe a me putet.Qđ aũt ſuades,vt ab eo petã,vt mihi concedat, vt idẽ
tribuã Põpeio,qđ ipſi tribuerim,id me iãpridẽ agere intelliges ex literis Balbi, & Oppii,qua
rũ exẽpla tibi miſi,niſi etiã Cæſaris ad eos ſana mẽte ſcriptas literas. quomodo in tãta inſa-
nia? Sin mihi Cęſar hoc nõ cõcedat,video tibi illud placere,me πολίτευμα de pace ſuſcipere,
in quo nõ extimeſco periculũ:cũ eñ tot impendeãt,cur nõ honeſtiſſimo depaciſci velim? Sed
vereor,ne Põpeio quid oneris imponã,μή μοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου intorqueat.Mi-
randũ eñ in modũ Cn.noſter Sullani regni ſimilitudinẽ cõcupiuit. εἰδόσι λέγω. nihil inquã Syllani re-
ille minus obſcure tulit.Cũ hoc ne igitur,inquies,eſſe vis? beneficiũ ſequor (mihi crede) nõ gni ſimili-
cauſam,vt in Milone,vt ĩ M.Sed hactenus.Cauſa igit̃ nõ bona eſt? immo optima, ſed agetur tudo.
(memẽto) fœdiſſime.Conſiliũ primũ eſt,ſuffocare vrbẽ, & Italiã fame,deinde agros vaſtare,
vrere,pecuniis locupletũ nõ abſtinere.Sed cũ eadẽ metuã ab hac p̱te, ſi illinc beneficiũ nõ ſit,
rectius putẽ qduis domi p̱peti. Sed ita meruiſſe illũ de me puto,vt ἀχαριστίας crimen ſubire Ingratitu-
nõ audeã,q̃q̃ a te eius quoq; rei iuſta defenſio eſt explicita.De triũpho tibi aſſentior,quẽ qdẽ dinis crimẽ

totũ facile,& libẽter abiecero.egregie probo fore,vt dũ agamus ὅπως ὡραῖος obrepat.Si mõ
do,inq̄s,ſatis ille erit firmus.eſt firmior etiã,q̄ putamus.De iſto licet bene ſperes:ꝑmitto tibi
Tegulam ſi valebit,tegulã illũ in Italia nullã relicturũ.Te ne igit̃ ſocio?Cõtra mehercule meũ iudiciũ,
nullam re- & cõtra omniũ antiquoꝝ auctoritatẽ.nec tã vt illa adiuuẽ,q̄ vt hæc ne videam,cupio diſce-
lict. dere.Noli enim putare tolerabiles horũ inſanias,nec vniuſmodi fore.etſi quid te hoꝝ fugit,
Peſſime ſu legibus,iudiciis,Senatu ſublato,libidines,audacias,ſumptus,egeſtates tot egentiſſimoꝝ ho-
ſpicatur de minũ,nec priuatas poſſe res,nec rẽp.ſuſtinere? Abeamus igit̃ inde qualibet nauigatiõe,etſi id
Cæſare. quidẽ,vt tibi videbit̃.ſed certe abeamus.Sciemus eñ id qđ expectas, quid Brunduſii actũ ſit.
Bonis viris ꝙ ais ꝓbari q̄ adhuc fecerimus, ſciriqꝫ ab iis nõ ꝑfectis,valde gaudeo,ſi eſt nunc
vllus gaudẽdi locus.De Lẽtulo inueſtigabo diligẽtius,id mãdaui Philotimo homini forti,ac
nimiũ optimati. Extremũ eſt,vt tibi argumẽtũ ad ſcribẽdũ fortaſſe iã deſit. Nec.n.alia de re
nũc vlla ſcribi põt, & de hac qđ iã amplius inueniri põt?Sed qm̃ & ingeniũ ſuppeditat(dico
mehercule vt ſentio) & amor,quo & meũ ingeniũ incitat̃, perge,vt facis,& ſcribe quãtũ po-
tes.In Epeirũ ꝙ me nõ inuitas comitẽ,nõ moleſtũ.ſubiraſcor.ſed vale. Nã vt tibi ambulãdũ,
Lr̃æ tuæ & vngendũ,ſic mihi dormiendũ.Etenim literæ tuę mihi ſomnũ attulerunt.
ſom.at.

T.P.ATTICO.

COenantibus prid.Id.nobis,ac noctu qdẽ, Stathius a te epiſtolã breuẽ attulit.
De L.Torquato qui modo q̄ris?nõ modo Lucius,ſed etiã Paulus ꝑfectus eſt.
Semẽtis ꝓ- Alios multos de Reatinoꝝ corona,qđ ſcribis,moleſte fero.In agro Sabino ſe
ſcriptionis mentẽ fieri ꝓſcriptionis,Senatoꝝ nullos eſſe Romæ,nos quoqꝫ audieramus.
Et qđ potes dicere,cur exierint? In his locis opinio eſt cõiectura magis q̄ nũ
cio,aut literis,Cęſarem Formiis ad.XI.Cal.April.fore.Hic ego vellẽ habere
Minerua Homeri illã Mineruã ſimulatã Mentoris,cui dicerẽ.Μέντορ πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι
Mentoris. αὐτόν;Nullã rẽ vnq̄ difficiliorẽ cogitaui,ſed cogito tamẽ,nec ero,vt in malis,imparatus.Sed
cura vt valeas.puto enim diem tuum heri fuiſſe.

C.CAESAR C.OPPIO,ET L.CORNELIO BALBO.S.

GAudeo mehercule vos ſignificare literis,q̄ valde probetis ea quę apud Cor
finiũ ſunt geſta. cõſilio veſtro vtar libẽter,& hoc libẽtius,ꝙ mea ſponte fa-
cere cõſtituerã,vt q̄leniſſimũ me præberẽ, & Põpeiũ darẽ operã vt reconci-
liarẽ.Tẽtemus hoc modo,ſi poſſumꝰ oĩm volũtates recuperare,& diuturna
victoria vti:quãdo reliqui crudelitate odiũ effugere nõ potuerũt , neqꝫ vi-
ctoriã diutius tenere,p̄ter vnũ L.Sullã,quẽ imitaturus nõ ſum.Hęc noua ſit
Vincẽdi ra ratio vincẽdi,vt miſericordia,& liberalitate nos muniamus.Id.n.queãdmodũ fieri poſſit, nõ
tio noua. nulla mihi ĩ mẽtẽ veniũt,& multa repiri poſſunt. De his rebꝰ rogo vos,vt cogitationẽ ſuſci
Miſſum piatis.Cn.Magiũ Põpeii pręfectũ dep̄hẽdi:ſed & meo inſtituto vſus ſum,& eũ ſtatim miſſum
feci. feci.Iã duo pręfecti fabrũ Põpeii,in meã poteſtatẽ venerunt, & a me miſſi ſunt.Si volẽt grati
Præfecti eſſe,debebũt Pompeiũ hortari,vt malit mihi eſſe amicus,q̄ iis qui & illi, & mihi ſemꝑ fuerũt
fabrum. inimiciſſimi:quorũ artificiis effectum eſt,vt reſp.in hunc ſtatum peruenirert. Vale.

L.COR.BALB.M.T.CICERONI.S.

Sub poſtea SVb poſteaq̄ literas cõmuneis cũ Oppio ad te dedi,ab Cęſare epiſtolã accepi,
cuius exẽplũ tibi miſi,ex qbꝰ ꝓſpicere poteris q̄ cupiat cõcordiã, & Põpeiũ
recõciliare,& q̄ remotus ſit ab oĩ crudelitate:qđ eũ ſentire,vt debeo, valde
gaudeo.De te,& tua fide,& pietate idẽ mehercule mi Cicero ſentio,qđ tu,
nõ poſſe tuã famã,& officiũ ſuſtinere,vt cõtra eũ arma feras, a quo tãtũ be
neficiũ te accepiſſe p̄dices.Cęſarẽ hoc idẽ ꝓbaturũ,exploratũ, pro ſingulari
Certe ſcio. eius humanitate,habeo:eiqꝫ cumulatiſſime ſatiſfacturũ te certe ſcio,cũ nullã ꝑtẽ belli cõtra
eũ ſuſcipias,neqꝫ ſocius eius aduerſariis fueris.Atqꝫ hoc nõ ſolũ ĩ te tali,& tãto viro ſatis ha
bebit,ſed etiã mihi ipſe ſua cõceſſit bonitate,ne ĩ iis caſtris eẽm,q̄ cõtra Lẽtulũ,aut Põpeiũ fu
tura eẽnt,quoꝝ bñficia maxima haberẽ:ſibiqꝫ ſatis eẽ dixit,ſi togatus vrbana officia ſibi p̄ſti
tiſſem,q̄ ẽt illis vellẽ p̄ſtare,ſi poſſem.Itaqꝫ nũc Romę oĩa negotia Lẽtuli ꝓcuro,ſuſtineo,meũ
qꝫ officiũ,fidẽ,pietatẽ iis p̄ſto.Sed mehercule rurſus tã abiectã cõpoſitiõis ſpem nõ deſperatiſ
ſimã eſſe puto,qm̃ Cæſar eſt ea mẽte qua optare debemus. hac re mihi placet,ſi tibi videt̃,te
Cæſarẽ ſi ad eũ ſcribere,& ab eo p̄ſidiũ petere, vt petiſti a Põpeio me qdẽ approbãte tꝑibꝰ Milonianis.
bene noui. Prȩſtabo(ſi Cęſarẽ bene noui)eũ priꝰ tuę dignitatis q̄ ſuę vtilitatis rõnę habiturũ.Hęc q̄ prę

denter tibi ſcribā,neſcio:ſed illud certe ſcio, me ab ſingulari amore ac beneuolētia ꝗcūqꝫ ſcri
bo,tibi ſcribere, ꝙ te(ita incolumi Cęſare moriar) tanti facio, vt paucos æque ac te charos
habeā.De hac re cū aliquid cōſtitueris,velim mihi ſcribas.nā non mediocriter laboro vtriqꝫ
vt vis,tuā beneuolentiā pręſtare poſſis,quā mehercule te pręſtaturū confido.Fac valeas.

Certe ſcio. Pręſtaturū.

L.COR.BAL.ET C.OPPIVS M.T.CICERONI.S.

NEdum hominū humiliū,vt nos ſumus,ſed etiā ampliſſimorū virorū conſilia
ex euentu,nō ex volūtate a pleriſqꝫ probari ſolēt.tū freti tua humanitate,qđ
veriſſimū nobis videbit̃ de eo,qđ ad nos ſcripſiſti,tibi conſiliū dabimus:qđ ſi
nō fuerit prudēs,at certe ab optima fide, & optimo animo proficiſcet̃. Nos
niſi id qđ noſtro iudicio Cęſarē facere oportere exiſtimamꝰ,vt ſimulac Ro-
mam venerit, agat de reconciliatione gratię ſuæ,& Pōpeii, id eū facturum,
ex ipſo cognouiſſemꝰ,te hortari deſineremꝰ,vt velles his rebꝰ intereſſe,quo faciliꝰ,& maiore
cū dignitate ꝑ te,qui vtriqꝫ es cōiunctus,res tota cōfieret:aut ſi ex cōtrario putaremus Cęſa
rem id nō facturū,& eū velle cū Pōpeio bellū gerere ſciremus,nūꝗ tibi ſuaderemus cōtra ho
minem optime de te meritū arma ferres,ſicuti te ſemꝑ orauimus, ne cōtra Cęſarē pugnares.
Sed cū etiam nunc quid facturus Cęſar ſit,magis opinari,ꝗ ſcire poſſimus,niſi hoc:nō videri
eā tuā eſſe dignitatē,neqꝫ fidem oībus cognitā,vt contra alterutrū, cū vtriqꝫ ſis maxime ne-
ceſſarius,arma feras:& hoc nō dubitamus,quin Cęſar pro ſua humanitate maxime ſit proba
turus.Nos tū(ſi tibi videbit̃)ad Cęſarē ſcribemꝰ,vt nos certiores faciat, quid in hac re actu
rus ſit:a quo ſi erit nobis reſcriptū,ſtatim quę ſentiemus,ad te ſcribemus,& tibi fidē faciemꝰ
nos ea ſuadere,quę nobis vidētur tuę dignitati,nō Cęſaris rationi eſſe vtiliſſima. Et hoc Cæ
ſarem,pro ſua indulgētia in nos,probaturū putamus. Vale.

Cōſilia probari ex euētu. Cōfieret. Si tibi videbitur.

T.P.ATTICO.

TReis epiſtolas tuas accepi poſtridie Id.erāt autē illę tertię pridie Id.datę. Igi
tur antiquiſſimę cuiqꝫ primū reſpōdebo.Aſſentio tibi, vt in Formiano potiſ
ſimū cōmorer,& iā de ſupero mari perlabor,vt antea ad te ſcripſi , & quonā
modo poſſem volūtati eiꝰ nullā reip.partē attingere.Qꝫ laudas,quia obliui-
ſci me ſcripſi antefacta,& dicta noſtri amici,ego vero ita facio:quin ea ipſa,ꝗ
ante cōmemorant̃,ſecus ab eo in me ipm̄ facta eſſe nō memini: tāto plus apđ
me valere beneficii gratiā,ꝗ iniurię dolorē volo.Faciamus igit̃,vt cēſes,colligamuſqꝫ nos.fe-
ſtino enī ſimillimus decurro,atqꝫ curſu θέσεις meas cōmētari nō deſino.ſed ſunt ꝗdam earū ꝑ
difficiles ad iudicādū.De optimatibꝰ,ſit ſane ita,vt vis,ſed noſti illud Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Ti
tinii filius apud Cęſarē eſt.Qꝫ aūt quaſi vereri videris,ne mihi tua cōſilia diſpliceāt,me vero
nihil delectat aliud,niſi cōſiliū,& literę tuę.Quare fac vt oſtendis,ne deſtiteris ad me quicꝗd
tibi in mentē venerit, ſcribere:mihi nihil pōt eſſe gratius. Venio ad alterā nunc epiſtolā. Re
cte non credis de numero militū ipſo:dimidio plus ſcripſit Clodia.falſum etiam de corruptis
nauibus.Qꝫ Coſſ.laudas,ego quoqꝫ animū laudo,conſiliū reprehendo. diſperſione enī illorū
actio de pace ſublata eſt,quā quidē ego meditabar.Itaqꝫ poſtea Demetrii librū de cōcordia ti
bi remiſi,& Philotimo dedi.Nec vero dubito,quin exitioſum bellū impēdeat,cuius initiū du
ceret̃ a fame:& me tū doleo nō īntereſſe huic bello,in quo tāta vis ſceleris futura eſt, vt cū pa
rēteis nō alere nefariū ſit,noſtri principes antiꝗſſimā,& ſanctiſſimā parentē patriā fame necā
dā putēt.Atqꝫ hoc nō opinione timeo,ſed īterfui ſermonibus.Oīs hęc claſſis,Alexādria, Col
chis,Tyro,Sidone,Andro,Cypro,Pāphylia,Lycia,Rhodo,Chio,Byzātio,Leſbo,Smyrna,Mi
leto,Coo,ad intercludendos cōmeatus Italię,& ad occupandas frumētarias prouincias cōpa
rat̃,ad quā veniet iratus,& iis quidē maxime,qui eū maxime ſaluū volebāt, quaſi relictus ab
iis,quos reliꝗt.Itaqꝫ mihi dubitāti ꝗd me facere par ſit,permagnū pondus affert beneuolētia
erga illū:qua dēpta perire meliꝰ eſſet in patria,ꝗ patriā ſeruādo euertere.De Septētrione pla
ne ita eſt.Metuo ne vexet̃ Epirus.Sed quē tu locū Gręcię nō direptū iri putas?ꝓdicat.n.palā
& militibꝰ oſtēdit,ſe largitiōe ipſa ſuꝑiorē, ꝗ hūc fore.Illud me ꝑclare admones, cū illū vide
ro,ne nimis indulgēter,& vt cū grauitate potiꝰ loquar.plane ſic faciendū.Arpinū cū eū cōue
nero,cogito,ne forte aut abſim cū veniet,aut curſē huc illuc via deterria.Bibulū(vt ſcribis)
audio veniſſe,& rediſſe prid.Id.Philotimū(vt ais epl̄a tertia)expectabas. At ille Id. a me ꝓ-
fectus eſt:eo ſeriꝰ ad tuā epl̄am,cui ego ſtatī reſcripſerā,redditę ſunt meę literę.De Domitio
vt ſcribis,ita opinor eē,vt & in Coſano ſit,& cōſiliū eiꝰ ignoret̃.Iſte oīm turpiſſimꝰ & ſordi-

Tertię. Antiquiſſimę cuiqꝫ. Aſſentio. Dionyſius Corinthi. Dimidio plus. Parēteis nō alere. Patriam fame necare. Illud me admones.

diſſimus,ꝗ cõſularia comitia a Prętore ait haberi poſſe,eſt idẽ,ꝗ ſemꝑ in rep.fuit. Itaq̧ nimi-
rũ hoc illud eſt,ꝗđ Cęſar ſcribit in ea epiſtola,cuiꝰ exẽplũ ad te miſi, ſe velle vti cõſilio meo.
Age eſto hoc cõmune,eſt gratia ineptũ id q̄dẽ,ſed(puto)hoc ſimulat ad quaſdã Senatorũ ſẽ
tẽtias,dignitate fortaſſe ſentẽtia cõſularis.Illud extremũ ẽ ope oĩm rerũ: id ego ſuſpicari cœ

Interregnũ

pi ex tuis literis,aut hoc ipm̃ eſſe,aut nõ multo ſecus:nã ꝑmagni eiꝰ intereſt rẽ ad iterregnũ
nõ venire.Id aſſequeꝫ,ſi ꝑ Prę.Coſſ.creanꝫ.Nos aũt in libris habemꝰ nõ modo Coſſ.a Prę.ſed

Imperium maius a m.r.i.nõ eſt.

ne p̄tores q̄dẽ creari ius eſſe,idq̧ factũ eſſe nuſq̃.Coſſ.eo nõ eſſe ius,ꝙ maiꝰ imperiũ a minore
rogari nõ ſit ius.Prętores aũt,cũ ita rogenꝫ,vt collegę Coſſ.ſint,quoꝝ eſt maius imperiũ,abe
rit nõ lõge,quin hoc a me decerni velit,neq̧ ſit cõtẽtus Galba,Scęuola,Caſſio,Antonio.τότε
μοι χάνοι εὐρεῖα χθών.Sed quãta tẽpeſtas impẽdeat,vides.qui trãſierint Senatores ſcribã ad te,
cũ certũ habebo.De re frumẽtaria recte intelligis,ꝗ nullo modo adminiſtrari ſine vectigalibꝰ
põt:nec ſine cauſa,& eos,ꝗ circũ eũ illũ ſunt oĩa poſtulãtes,& bellũ nefariũ times. Trebatium
noſtrũ,etſi(vt ſcribis)nihil bene ſꝑat,tñ videre ſane velim.quẽ fac horteris, vt ꝓperet. op-
portune.n.ad me ãte aduẽtũ Cęſaris venerit.De Lanuuino ſtatim vt audiui Fameã mortuũ,
optaui,ſi modo eſſet futura reſp.vt id aliq̄s emeret meorũ.Neq̧ tñ de te,ꝗ maxime meus, co

Delitiũ digamma.

gitaui.Scribã.n.de quoto anno,& quantũ in ſolo ſolere q̄rere nõ ſolũ Romę,ſed etiã delitiũ
digãma viderẽ.Verũtamẽ ego illud,q̃q̃ eſt bellũ,minoris ęſtimo,ꝗ ęſtimabaꝫ Marcellino Coſ.

Hortuli.

cũ ego iſtos hortulos ꝓpter domũ antiquã,quã habebã,iucũdiores mihi fore putabã,& mi-
nore impẽſa,ꝗ ſi Tuſculanũ refeciſſem.volui N.S.& cũ Q.egi ꝑ p̄dẽ ille daret, antiquũ habe

Nummorũ caritas.

ret venale:noluit.Sed nũc oĩa iſta iacere puto ꝓpter nũmorũ caritatẽ:mihi q̄dem erit aptiſſi
mũ,vel nobis potius,ſi tu emeris.Sed eiꝰ demẽtias caue contẽnas:valde eſt venuſtũ, q̃q̃ mihi
iſta oĩa iã addicta vaſtitati videnꝫ.Reſpõdi epiſtolis tribꝰ,ſed expecto alias.nã me adhuc tuæ
literę ſuſtentarunt.Vale.

T.P.ATTICO.

Liberalia.

DE Liberalibꝰ nihil habebã ꝗđ ſcriberẽ:neq̧.n.noui quicq̃ audierã, & ad tuas
oẽis reſcripſerã pridie.Sed cũ me ęgritudo nõ ſolũ ſomno priuaret, verũ ne
vigilare q̄dẽ ſine ſummo dolore patereꝫ,tecũ vt quaſi loquerer, in quo vno
acquieſco,hoc neſcio q̄d nullo argumẽto ꝓpoſito ſcribere inſtitui.Amẽs mi
hi fuiſſe videor a principio,& me vna hęc res torquet,ꝙ nõ oĩbus in rebus
labentẽ,vel potius ruentẽ Põpeiũ tanq̃ vnus manipularis ſecutus ſim. Vidi

Põpeii formido,& abiectus animus.

hominẽ.XIIII.Cal.Feb.plenũ formidinis.illo ipſo die ſenſi,q̄d ageret.Nunq̃ mihi poſtea pla-
cuit,nec vnq̃ aliud in alio peccare deſtitit.nihil interim ad me ſcite, nihil niſi fugã cogitare.
Quid quęris?Sicut ὤν τοῖσ ἐρωτικοῖσ alienanꝫ immũdę inſulis,nudę decore,ſic me illius fugæ,

Inſulę.

negligẽtięq̧ deformitas auertit ab amore.nihil.n.dignũ faciebat, quare eius fugę comitẽ me
adiungerẽ.Nunc emergit amor,nũc deſideriũ ferre nõ poſſum,nũc mihi nihil libri, nihil lite
rę,nihil doctrina ꝓdeſt.Itaq̧ dies & noctes tãq̃ auis illa mare ꝓſpecto,euolare cupio.dedo pœ
nas temeritatis meę. etſi q̃ fuit illa temeritas? q̄d feci nõ cõſideratiſſime? Si.n.nihil p̄ter fugã
quęrereꝫ,fugiſſem libẽtiſſime:ſed genus belli crudeliſſimi,& maximi, ꝗđ nondũ vident hoĩes
quale futurũ ſit,ꝑhorrui.Quę minę municipiis?q̃ noĩa etiã viris bonis? q̃ deniq̧ oĩbus,qui re

Sulla potuit,ego nõ potero?

manſiſſent?q̃ crebro illud,Sulla potuit,ego nõ potero?Mihi aũt hęſerũt illa. Male Tarquiniꝰ
qui Porſenã,qui Octauiũ Manliũ cõtra patriã.impie Coriolanus,ꝗ auxiliũ ꝑtiit a Volſcis.re

In patriam pii & ĩpii.

cte Themiſtocles,ꝗ mori maluit.nefarius Hippias Piſiſtrati filiꝰ,ꝗ in Marathonia pugna ceci
dit,arma cõtra patriã ferẽs.At Sulla,& Marius,& Cinna recte,ĩmo iure fortaſſe. ſed q̄d eorũ

Marathonia pugna.

victoria crudeliꝰ?q̄d funeſtiꝰ?Huius belli genus fugi,& eo magis,ꝙ crudeliꝰ etiã cogitari, &
parari videbã.me,quẽ nõnulli cõſeruatorẽ iſtius Vrbis,quẽ parẽtẽ eſſe dixerũt,Getarũ,& Ar
meniorũ,& Colchorũ copias ad eã adducere:me meis ciuibꝰ famẽ,vaſtitatẽ inferre Italię.nũc
me primũ mortalẽ eſſe,deinde etiã multis modis poſſe extingui cogitarã.Vrbẽ aũt,& popu-
lũ noſtrũ ſeruandũ ad ĩmortalitatẽ,quãtũ in nobis eſſet,putabã.Et tñ ſꝑes q̄dã me obtẽtabat,
fore,vt aliquid cõueniret potius,ꝗ aut hic tantum ſceleris,aut ille tantũ flagitii admitteret.

Sol excidiſſe e mundo videtur.

Alia res nunc tota eſt,alia mẽs mea.Sol(vt eſt in tua quadã epiſtola)excidiſſe mihi e mundo
videꝫ.Vt ęgroto,dũ anima eſt,ſꝑes eſſe diciꝫ,ſic ego,quoad Põpeius in Italia fuit, ſꝑare nõ
deſtiti.Hęc me fefellerunt,&(vt verũ loquar)ętas iã a diuturnis laboribꝰ deflexa ad otiũ do

Epiſtolę Atti. ſub ſigno habitę.

meſticarũ me rerũ delectatione molliuit.Nũc ſine ꝑiculo experiundũ erit:experiar certe, vt
hinc auolem.Ante oportuit fortaſſe,ſed ea quę ſcripſiſti,me tardarunt,& auctoritas maxime
tua.Nam cum ad hunc locũ veniſſem,euolui volumen epiſtolarũ tuarum, quod ego ſub ſi-

gno habeo,ſeruoq́ꝫ diligentiſſime.Erat igit̃ in ea quã.X.Cal.Feb.dederas,hoc modo.Sed vi-
deamus & Cn.q̃d agat,& illius rationes quorſum fluant.ꝙ ſi iſte Italiã relinquet,faciet oĩno
male,&(vt ego exiſtimo)ἀλογίσως.ſed tum demum conſilia noſtra commutãda erunt. Hoc
ſcribis poſt diem quartũ,q̃ ab vrbe diſceſſimus.Deinde.VIII.Calen.Feb. tantummodo. Cn.
noſter ne,vt vrbem ἀλογίστως reliquit,ſic Italiam relinquat?Eodem die das alteras literas, qui
bus mihi cõſulenti planiſſime reſpondes.eſt eñ ſic. Sed venio ad conſultationẽ tuam.Si Cn.
Italia cedit,in vrbem redeũdum puto.Qui eñ finis peregrinationis?Hoc mihi plane hęſit.&
nunc ita video infinitum bellum iunctũ miſerrima fuga,quã tu peregrinationem ὑποκορίζῃ
appellas.Sequit̃ χρησμός.VI.Cal.Feb.Ego,ſi Pompeius manet in Italia,nec res ad pactionẽ ve
nit,longius bellũ puto fore:ſin Italiã relinquit,ad poſterũ bellum ἄσπονδον ſtrui exiſtimo.Hu
ius igitur belli ego particeps,& ſocius,& adiutor eſſe cogor,q̃d & ἄσπονδον eſt cum ciuibus.
Deinde.VI.Id.Feb.cum iam plura audires de Pompeii conſilio,concludis epiſtolã quandam
hoc modo.Ego quidẽ tibi nõ ſum auctor,ſi Pompeius Italiã relinquit,te quoq́ꝫ profugere.Sũ
mo.n. periculo facis,nec reip.proderis,ꝙ quidẽ poſterius poteris prodeſſe,ſi manſeris.Quem
φιλόπατριν,καὶ πολιτικόν,hominis prudẽtis, & amici tali admonitu,non moueret auctoritas?
Deinde.III.Id.Feb.iterũ mihi reſpondes cõſulenti ſic.Q̃d quęris a me,fugã ne fidam,an mo-
ram deferendã vtiliorem putem,ego vero in pręſentia ſubitum diſceſſum,& pręcipitẽ profe-
ctionẽ tum tibi, tum ipſi Cn.inutilẽ,& periculoſam puto,& ſatius eſſe exiſtimo vos diſperti
tos,& in ſpeculis eſſe.Sed mediusfidi⁹ turpe nobis puto eſſe de fuga cogitare.Hoc turpe Cn.
noſter biennio ante cogitauit,ita Sullaturit animus eius,& ꝓſcripturit iandiu.Inde, vt opi- Syllaturit
nor,cum ad me quędam ἀρρενικώτερον ſcripſiſſes,& ego mihi te quędam ſignificari putaſſem, animus ei⁹
vt Italia cederem,deteſtaris hoc diligenter.XI.Calenda.Mart. Ego vero nulla epiſtola ſigni- proſcriptu
ficaui,ſi Cn. Italia cederet, vt tu vna cederes. aut ſi ſignificaui, non dico fui inconſtans, ſed ritq́ꝫ.
demens. In eadem epiſtola alio loco. Nihil relinquitur niſi fuga, cui te ſocium neutiq̃ puto
eſſe oportere,nec vnq̃ putaui. Totam autem hanc deliberationem euoluis accuratius in li-
teris.VIII.Calend.Mart.datis.Si M.Lepidus,& L.Volcatius remanent, manendum puto:ita
vt,ſi ſaluus ſit Pompeius,& conſtiterit alicubi,hanc ἢ ἐκεῖνα relinquas,& te in certamine vin
ci cũ illo facilius patiaris,q̃ cũ hoc in ea,quę perſpicit̃ futura colluuie,regnare.Multa diſpu-
tas huic ſententię conuenientia.Inde ad extremũ.Si,inquis,Lepidus,& Volcatius diſcedunt,
plane ἀπορῶ.Q̃d euenerit igit̃,& q̃d egeris,στερκτέον id putabo.ſi tum dubitares, nũc certe nõ
dubitas iſtis manẽtibus.Deinde in ipſa fuga.V.Cal.Mar.Interea non dubito,quin in Formia
no manſurus ſis Commodiſſime eñ τὸ μέλλον καραδοκήσεις ad.VI.Calẽ.Mar.cum ille quintũ
iam diem Brunduſii eſſet.tum poterimus deliberare,non ſcilicet in integra re,ſed certe min⁹
infracta,q̃ ſi vna proieceris te.Deinde.IIII.Non.Mar.ἐν ἀπολογίᾳ τινὶ cum breuiter ſcriberes, Infracta.
tamen ponis hoc,Cras ſcribam plura,& ad omnia.Hoc tñ dicam,non pœnitere me cõſilii de
tua manſione:& q̃q̃ magna ſollicitudine,tamẽ quia minus mali puto eſſe,q̃ in illa profectio-
ne,maneo in ſententia,& gaudeo te manſiſſe.Cum vero iam angerer, & timerẽ ne quid a me
dedecoris eſſet admiſſum.III.Non.Mar.Tamen te non eſſe vna cũ Pompeio, nõ fero moleſte.
poſtea ſi opus fuerit,nõ erit difficile:& illi quoquo tempore fiet,erit ἄσμενον.Sed hoc ita di-
co,ſi hic qua ratione initium fecit,eadem cętera aget ſyncere,temperate,prudenter, valde vi
dero.conſideratius vtilitati noſtrę conſuluero.VII.Id.Mar.ſcribis Peduceo quoq́ꝫ noſtro pro
bari, ꝙ quierim,cuius auctoritas multũ apud me valet.His ego tuis ſcriptis me cõſolor, vt
nihil a me adhuc delictum putem.Tu modo auctoritatem tuã defendito : aduerſus me nihil
opus eſſe,conſcius ego aliis.ego ſi nihil peccaui,reliqua tuebor.Ad ea tute hortare,& me o-
mnino tua cogitatione adiuua. Hic nihildum de reditu Cęſaris audiebatur. Ego his literis
hoc tamen profeci,perlegi omneis tuas,& in eo acquieui.Lentulum noſtrũ ſcis Puteolis eſſe,
q̃d cum e viatore quodam eſſet auditum,qui ſe diceret,eũ in Appia via,cum is paulum lecti Viator.
cam aperuiſſet,cognoſſe, etſi vix veriſimile videbatur,miſi tamen Puteolos pueros, qui per-
ueſtigarent,& ad eum literas.inuentus eſt vix in hortis ſuis occultãs, literaſq́ꝫ mihi remiſit,
mirifice gratias agens Cęſari.De ſuo autem conſilio C.Cælio mandata ad me dediſſe.eũ ego
hodie expectabam,ideſt.XIIII.Calen.Aprilis.Venit etiam ad me Matius Quinquatribus,ho Quinqua-
mo mehercule,vt mihi viſus eſt,temperatus,& prudens.exiſtimatus quidẽ eſt ſemper auctor tria feſta.
otii.q̃ ille hęc non probare mihi quidem viſus eſt?q̃ illã νεκυίαν(vt tu appellas)timere? Huic
ego in multo ſermone epiſtolam ad me Cęſaris oſtendi,eam,cuius exemplũ ad te antea miſi, Exemplũ.

rogauiq; vt interpretaretur,quid eſſet,qđ ille ſcriberet,conſilio meo ſe vti velle,gratia,digni
tate,ope rerum omniũ.Reſpondit ſe nõ dubitare,quin & opem & gratiam meã ille ad pacifi
Nauare. cationem quęreret.Vtinam aliquod in hac miſeria reip.πολιτικόν opus efficere,& nauare mi
hi liceat.Matius quidem & illum in ea ſententia eſſe confidebat, & ſe auctorem fore pollice-
batur.Cura vt valeas.

T.P.ATTICO.

Craſſipes. PRidie autẽ apud me Craſſipes fuerat,qui ſe pridie Nonarũ Martii Brũduſio
profectũ,atq; ibi Pompeiũ reliquiſſe dicebat.qđ etiã qui.VIII.Iduũ illinc p-
fecti erant,nunciabãt.Illa vero omnes,in quibus etiã Craſſipes,qui prudẽtia
potius attendere ſermones minaceis,inimicos optimatiũ, municipiorũ ho-
ſteis,meras proſcriptiones,meros Sullas,quę Luceiũ loqui,quę totã Gręciã,
Excubo quę vero Theophanẽ. & tamen omnis ſpes ſalutis in illis eſt, & ego excubo
animo. animo,nec partem vllã capio quietis:& vt aſpectus effugiã,cum diſſimillimis noſtris eſſe cu-
pio.Quid.n.tu illuc Scipionẽ?quid Emagiũ?quid Libonẽ prętermiſſurũ ſceleris putas?quorũ
creditores cõuenire dicunt.Quid eos autẽ,cũ vicerint,in ciues effecturos? quam vero putas
μικροψυχίαν nũc noſtri eſſe?nunciant Aegyptũ,& Arabiã εὐδαίμονα cogitare, Hiſpaniam abie
ciſſe.monſtra narrãt,q̃ falſa eſſe poſſunt. ſed certe & hęc pdita ſunt,& illa nõ ſalutaria. Vale.
Tuas literas iam deſidero:poſt fugam noſtrã nunq̃ iam noſtrũ earũ interuallũ fuit.Miſi ad te
exemplũ literarũ mearũ ad Cęſarem,quibus me aliquid profecturum puto.Vale.

M.T.CICERO.C.CAESARI.S.

VT legi tuas literas,quas ab Furnio noſtro acceperã, quibus mecum age-
bas,vt ad Vrbem eſſem,te velle vti cõſilio,& dignitate mea, minus ſum
admiratus.De gratia,& de ope quid ſignificares, mecũ ipſe quærebã:ſpe
tñ deducebar ad eã cogitationẽ,vt te pro tua admirabili,ac ſingulari ſa-
pientia,de otio,de pace,de concordia ciuiũ agi velle arbitrarer, & ad eã
rationẽ exiſtimabã ſatis aptã eſſe naturã, & perſonã meã.Qđ ſi ita eſt,&
ſiqua de Põpeio noſtro tuẽdo, & tibi,ac reip.recõciliando,cura te attin-
git,magis idoneũ,q̃ ego ſum,ad eam cauſam profecto reperies neminẽ,qui & illi ſemper,& Se
natui cũ primũ potui,pacis auctor fui.Nec ſumptis armis belli vllam partẽ attigi,iudicauiq;
te eo bello violari,contra cuius honorẽ Po.Ro.beneficio cõceſſum,inimici,atq; inuidi niterẽ
tur.Sed vt eo tempore non modo ipſe auctor dignitatis tuę fui,verũ etiã cęteris auctor ad te
adiuuandũ,ſic me nũc Põpeii dignitas vehemẽter mouet.Aliquot em̃ ſunt anni,cũ vos duos
Poſtulata elegi,quos pręcipue colorẽ,& quib⁹ eſſem,ſicut ſum,amiciſſimus. Quãobrẽ a te peto,vel po-
Cic.a Cęſa. tius precibus omnibus oro,& obteſtor,vt in tuis maximis curis aliq̃d impertias tẽporis huic
quoq; cogitationi,& tuo beneficio bonus vir,gratus, pius deniq; eſſe in maximi benefici me
moria poſſim.Quę ſi tantũ ad me ipſum pertinerẽt, ſperarem me a te tñ impetraturũ: ſed vt
arbitror,& ad tuã fidem,& ad rẽpu.pertinet,me & pacis vtriuſq; veſtrũ, & ad ciuiũ concor-
diam,per te, q̃accõmodatiſſimũ cõſeruari.Ego cũ antea tibi de Lentulo gratias egiſſem, cum
eius ſaluti,qui mihi fuerat,fuiſſes,tamen eius literis lectis, quas ad me gratiſſimo animo de
tua liberalitate,beneficioq; miſit, eandẽ me ſalutẽ a te accepiſſe putaui,quã ille. In quẽ ſi me
intelligis eſſe gratũ,cura obſecro,vt etiã in Pompeiũ eſſe poſſim. Vale.

T.P.ATTICO.

LEgebam tuas literas.XIII.Cal.cũ mihi epiſtola affert a Lepta,circũuallatum
eſſe Pompeiũ,ratibus etiã exitus portus teneri.Nõ mediuſfidius pręlachry-
mis poſſem reliqua nec cogitare,nec ſcribere.miſi ad te exemplum. Miſeros
nos,cur nõ omnes fatum illius vna executi ſum⁹?Ecce eadẽ a Matio,& Tre-
batio,quibus Minturnis obuii Cęſaris Tabellarii.torqueor infelix,vt iam il-
le Mutianum exitũ exoptẽ.At q̃ honeſta,at q̃ expedita tua conſilia?q̃ euigi-
lata tuis cogitationibus,qua itineris,qua nauigationis,qua cõgreſſus,ſermoniſq; cũ Cęſare?
omnia tum honeſta,tum cauta.In Epeirũ vero inuitatio q̃ ſuauis?q̃ liberalis?q̃ fraterna? De
Illũ vl.mo. Dionyſio ſum admiratus,qui apud me honoratior fuit,q̃ apud Scipionẽ Panętius,a quo im
ſui. puriſſime hæc noſtra fortuna deſpecta eſt.Odi hominẽ,& odero.Vtinam vlciſci poſſem. ſed
Pompeii illũ vlciſcentur mores ſui.Tu queſo nunc vel maxime quid agendũ nobis ſit, cogita.Populi
obſeſſio. Ro.exercitus Cn.Pompeium circunſidet. foſſa & vallo ſeptum tenet.fuga phibet.Nos viuiq;

mus,& ſtat Vrbs iſta? Prętores ius dicũt? Aediles ludos parant? viri boni vſuras perſcribũt?
ego ipſe ſedeo? Coner illuc ire vt inſanus? implorare fidẽ municipiorũ? boni nõ ſequent. leues
irridebunt. rerũ nouarũ cupidi victores prȩſertim,& armati,vim & manus afferẽt. Quid cẽ-
ſes igit? & quidnã eſt tui conſilii ad finẽ huius miſerrimę vitę: nunc doleo, nũc torqueor, cũ
quidẽ, aut ſapiens videor, ꝙ vna nõ ierim, aut felix fuiſſe: mihi cõtra. Nunq̃ eñ illius victorię
ſocius eſſe volui, calamitatis mallẽ fuiſſe. Quid ego nunc tuas literas? quid tuã prudentiã, aut
beneuolentiã implorem? actũ eſt. Nulla re iam poſſum iuuari, qui ne quid optẽ quidẽ iam ha-
beo, niſi vt aliqua inimici miſericordia liberer. ουκ ἔσ᾽ ἔτυμος λόγος (vt opinor) ille de rationi-
bus. Quid eñ eſt, ꝙ Dolobella his literis, quas. III. Id. Mar. a Brunduſio dedit, hanc ἐυημερίαν
Cęſaris quaſi ſcriberet, Pompeium in fuga eſſe? eũq; primo vento nauigaturũ? qđ valde diſcre
pat ab his epiſtolis, quarum exempla antea ad te miſi. Hic quidẽ mera ſcelera loquuntur: ſed
nec erat recentior auctor, nec huius rei quidem melior Dolabella. Vale.

T.P.ATTICO.

TVas. XI. Cal. accepi literas, quibus oĩa cõſilia differs in id tẽpus, cũ ſcierimꝰ
quid actum ſit. & certe ita eſt: nec interim poteſt nõ modo ſtatui, ſed nec co
gitari quidẽ. q̃q̃ hę mihi literę Dolabellę, iubent ad priſtinas cogitationes re
uerti. Fuit eñ pridie Quinquatriis egregia tẽpeſtas, qua ego illum vſum pu
to. συναγωγὴ cõſiliorũ tuorum nõ eſt a me collecta ad querelam, ſed magis ad
conſolationem meã. Nec eñ me tã hęc mala angebant, q̃ ſuſpitio culpę, ac te-
meritatis meę. eam nullã puto eſſe, qm̃ cum conſiliis tuis mea & facta, & conſilia cõſentiunt.
Qꝫ mea p̄dicatione factũ eſſe ſcribis magis q̃ illius merito, vt tantũ ei debere viderer, eſt ita.
ego illum extuli ſemper, & eo quidẽ magis, ne quid ille ſuperiorũ meminiſſe me putaret: quę
ſi maxime meminiſſem, tñ illius tẽporis ſimilitudinẽ iã ſequi deberẽ. nihil me adiuuit, cũ poſ
ſet, & poſtea fuit amicus, & tã valde, & quã ob cauſam, plane ſcio. Ergo ego quoq; illi. qn etiã
illud par in vtroq; noſtrũ, ꝙ ab eiſdẽ dilecti ſumus. ſed vtinã tantũ ego ei prodeſſe potuiſſem
quãtũ ille mihi potuit. mihi tñ qđ fecit, eſt gratiſſimũ. nec ego eũ nũc iuuare qua re poſſum,
ſcio: nec ſi poſſem, cũ tã peſtiferũ bellũ pararet, adiuuandũ putarẽ. tantũ offendere aĩm eiꝰ hic
manẽs nolo. nec mehercule iſta videre, quę tu potes iam aĩo prouidere, nec intereſſe iſtis ma
lis poſſem. Sed eo tardior ad diſcedendũ fui, ꝙ difficile eſt de diſceſſu voluntario ſine vlla ſpe
reditus cogitare. Nã ego hũc ita paratũ video pęditatu, equitatu, claſſibus, auxiliis Gallorũ,
quos Matius σαλπίζειν (vt puto) ſed certe dicebat peditũ, equitũ ſe polliceri ſumptu ſuo an-
nos decẽ. ſed ſit hoc πλάσμα, magnas habet certe copias, & habebit nõ ille vectigal, ſed ciuiũ
bona. Adde cõfidentiã hoĩs, adde imbecillitatem bonorũ virorum: qui quidẽ, ꝙ illum ſibi me
rito iratum putãt, oderũt, vt tu ſcribis, ludũ: ac vellem. Scribis, quiſnã hęc ſignificaſſet? ſed &
iſte, quia plus oſtenderat q̃ fecit, & vulgo illũ, qui amarũt, nõ amãt. Municipia vero, & ruſtici
Romani illũ metuũt, hunc adhuc diligũt. Quare ita paratus eſt, vt etiã ſi vincere nõ poſſit,
quomodo tñ ipſe vinci poſſit, nõ video. Ego aũt nõ tam γοητείαν huius timeo, q̃ πειθανάγκην.
αἱ γὰρ τυράννων δεήσεις, inquit πλάτων, οἶσθ᾽ ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις εἰσίν. Video tibi non pro-
bari, q̃ ne mihi quidẽ placebãt, ſed habebam in illis, & occulte ſic oẽm, & ὑπηρεσίαν, fideleq; ſi
mihi Brũduſii ſuppetãt, mallẽ. ſed ibi occultatio nulla eſt. Verũ (vt ſcribis) cũ ſcimꝰ, viris bo
nis me nõ nimis excuſo. Quas eo. n. cœnas & facere, & obire ſcripſit ad me Seſtus, q̃ lautas, q̃
tẽpeſtiuas? Sed ſint q̃uis boni, nõ ſunt meliores q̃ nos. mouerẽt me ſi eſſẽt fortiores. De Lanu-
uino Phamea errauí, Troianũ ſomniauerã id ego, voluiq;, ſed pluris ẽ iſtuc, tñ me cupere me
mor eſt, nullã ſpem fruendi, vt de re in nos, q̃ mõſtra quotidie intelligamus exilio libelli, q in
epiſtolam coniectus eſt. Lẽtulus noſter Puteolis eſt ἀδημονῶν, vt Cęcius narrat. quid agat? δια
ξοπὴν Corfinienſem reformidat: Pompeio nunc putat ſatiſfactum. beneficio Cæſaris mouet,
ſed tamen mouetur magis proſpectare, nec hęc poſſe ferre. Omnia miſera, ſed hoc nihil miſe
rius. Pompeius Maium de pace miſit, & tñ oppugnatur, qđ ego nõ credebã. Sed habeo a Bal
bo literas, quarũ ad te exemplũ miſi. lege quęſo & illud infimũ caput ipſiꝰ Balbi optimi. Cui
Cn. noſter locũ vberẽ, vt hortos ędificaret, dedit, quẽ cui noſtrũ non ſęp prętulit? Itaq; miſer
torquet. ſed ne bis eadem legas, ad ipſam te epiſtolã reiicio. ſpem autẽ pacis habeo nullã. Do-
labella ſuis literis Id. Mar. datis, merũ bellũ loquitur. Maneamus ergo in illa eadẽ ſentẽtia mi
ſera, & deſperata, quando hoc miſerius eſſe nihil poteſt. Vale.

Tempeſtas Quinquat.

Synagoga conſiliorũ.

Plaſma.

Cõfidẽtia.

Phamea.

Merũ bellũ loquitur.

L.COR.BAL.M.T.CICERONI IMPE.S.D.

Literę Cęſa ris.

CAeſar nobis literas ꝑbreues miſit,quarũ exẽplũ ſubſcripſi.breuitate epiſtolę ſcire poteris eũ valde eſſe diſtẽtũ, q tãta de re tã breuiter ſcripſerit. Si qd ꝓ terea noui fuerit,ſtatim tibi ſcribã. Cæſar Oppio, Cornelioq;.S.Ad.VII. Id.Mar.Brũduſiũ veni.ad murũ caſtra poſui.Põpeiꝰ ẽ Brũduſii,miſit ad me Cn.Magiũ de pace.q̃ viſa ſunt,reſpõdi.Hoc vos ſtatim ſcire volui.cũ in ſpẽ venero de cõpoſitione aliqd me cõficere,ſtatim vos certiores faciã. Valete. Quomodo me nũc putas mi Cicero torqueri,poſtq̃ rurſus in ſpẽ pacis veni, nequa res cõpoſitionẽ eoꝝ ĩpediat! Nãq; qđ abſens facere poſſum,opto:ꝙ ſi vna eſſem,aliqd fortaſſe ꝑficere poſſem.Nunc expectatione crucior.Vale.

T.P.ATTICO.

Literę Cęſa ris.

MIſeram ad te.VIII.Cal.exẽplũ epiſtolę Balbi ad me,& Cęſaris ad eũ. Ecce tibi eodẽ die Capua literas accepi ab Q.Pedio,Cęſarẽ ad ſe pridie Id. Mar.miſiſſe literas hoc exẽplo. Põpeius ſe oppido tenet.nos ad portas caſtra habemꝰ. conamur opus magnũ,& multorũ dierum propter altitudinẽ maris: ſed tñ nihil eſt,qđ potius faciamus.Ab vtroq; portus cornu moleis iacimꝰ, aut vt illũ q̃primũ traiicere qđ habet Brũduſii copiarũ cogamꝰ, aut exitu ꝓhibeamus. Vale. Vbi eſt illa pax,de qua Balbus ſcripſerat torqueri ſe! Et quid acerbius! & quid crudelius! Atq; eũ loqui quiddã αὐθεντικῶσ narrabat,Cn.Carbonis,M.Bruti ſe pœnas ꝑſequi,

Sulla.

oĩmq; eorũ,in quos Sulla crudelis hoc ſocio fuiſſet.nihil Curione ſe duce facere, qđ non hic Sulla duce feciſſet.Ad ambitionẽ,quibus exilii pœna ſuperioribus legibus non fuiſſet, ab illo patrię ꝓditores de exilio reductos eſſe.queri de Milone per vim expulſo.Neminẽ tñ ſe violaturum,niſi qui arma hęc cõtra ſe mouerũt.Bebius quidã a Curione.III.Id. profectus, homo nõ infans,ſed quis vlli nõ dicat! plane neſcio quid agã.illinc quidẽ Cn.profectũ puto.Quicqd eſt,biduo ſciemus.A te nihil ne ante prorſus quidẽ quid literarum,nec mirum. Quid eñ eſt qđ ſcribamus! Ego tamẽ nullum diem prętermitto. Scripta epiſtola,literę mihi ante lucem a Lepta Capuæ redditę ſunt,Id.Mar.Pompeium a Brunduſio cõſcendiſſe, at Cęſarem ad. VII. Calen.Aprilis Capuę fore. Vale.

T.P.ATTICO.

CVm dediſſem ad te literas,vt ſcires Cęſarẽ Capuę. VII.Cal.fore, allatę mihi ſunt literę,eũ in Albano apud Curionẽ. V.Cal.fore.Eũ cũ videro,Arpinum ꝑgã.Si mihi veniã,quã peto,dederit,vtar cõditione: ſin minus,impetrabo aliqd a me ipſo.Ille,vt ad me ſcripſit,legiones ſingulas poſuit Brũduſii,Tarenti,Siponti.claudere mihi videt̃ maritimos exitꝰ, & tñ Grępciã ſpectare potius q̃ Hiſpanias,ſed hę lõgius abſunt.Me aũt nũc & cõgreſſus huius ſtimulat(is vero adeſt)& primas eiꝰ actiones horreo.Volet.n.(credo) S.C. facere. volet Augurũ decreta.rapiemur,aut abſẽtes vexabimur,vel vt Coſſ.roget Prętor vel Dictatorẽ dicat, quorũ neutrũ ius ẽ.& ſi Sulla potuit efficere,ab ĩterrege vt dictator diceret̃,& magiſter eqtũ,cur hic nõ poſſit! Nihil expedio,niſi vt aut ab hoc tanq̃ Q.Mutius,aut ab illo tanq̃ L.Scipio.Cũ tu hęc leges,ego illũ fortaſſe cõuenero ne illud qdẽ noſtrũ ꝓpriũ.Erit.n.ſpes ꝓpinqui reditꝰ,erit hoĩm q̃rela:nũc exire cupimus, qua ſpe reditus,mihi qdẽ nũq̃ in mentẽ venit. Nõ modo aũt nulla q̃rela eſt municipaliũ hoĩm,ac ruſticorũ,ſed cõtra metuũt, vt crudelẽ,iratũ. Nec tñ mihi qcq̃ eſt miſerius,q̃ remãſiſſe,nec optatiꝰ,q̃ euolare,nõ tã ad belli,q̃ ad fugę ſocietatẽ.Sed tu oĩa cõſilia differebas in id tp̃s,cũ ſciremꝰ,q̃ Brũduſii acta eſſent. ſcimꝰ nẽpe. hęremus nihilo minus.vix.n.ſpero mihi hũc veniã daturũ,etſi multa affero iuſta ad impetrandũ: ſed tibi oẽm illius,meũq; ſermonẽ oĩbus verbis expreſſum,ſtatim mittã.tu nũc oĩ amore enitere,vt nos cura tua,& ꝓuidentia iuues.Ita ſubito accurrit,vt ne Trabiliũ qdem,vt cõſtituerã,poſſim videre.oĩa nobis imparatis agẽda.ἄλλα μὲν αὐτὸς vt ait ille,ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται.Sed tñ quicqd egero,cõtinuo ſcies.Mãdata Cęſaris ad Coſſ.& ad Põpeiũ quę rogas,nulla habeo.q̃ deſcripta attulit,illa e via miſi ad te,e qbus mãdata puto ĩtelligi poſſe. Philippus Neapoli eſt,Lẽtulus Puteolis.De Domitio,vt facis,ſciſcitare vbi ſit,quid cogitet. Qꝫ ſcribis aſꝑiꝰ me,q̃ mei patiant̃ mores,de Dionyſio ſcripſiſſe,vide q̃ ſit antiquorũ hoĩm.te mediuſſidius hãc rẽ grauius putaui laturũ eſſe,q̃ me.Nã ꝓterq̃ ꝙ te moueri arbitror oportere iniuria,q̃ mihi a quoq̃ facta ſit,ꝓterea te ipſum quonãmodo hic violauit,cũ in me tã ĩprobꝰ fuit! Sed tu id quãti ęſtimes,tuũ iudiciũ eſt,nec tñ in hoc tibi qcq̃ oneris ĩpono.ego aũt illũ male ſanũ ſemꝑ putaui,nũc etiã ĩpurũ,& ſceleratũ puto,nec tñ mihi ĩmitiorẽ,q̃ ſibi.De Philargy-

Spectare.

Interrex.

Ad impetrandum.

Dionyſii iuſta taxatio.

Impurus.

ro bene cauſam certe habuiſti,& verã,& bonã:relictũ eſſe me potius,q̃ reliquiſſe.Cũ dediſſem
iã literas ad.VIII.Cal.quos pueros cũ Matio,& Trebatio miſerã,epiſtolã mihi attulerũt hoc
exẽplo. Matius,& Trebati⁹ Ciceroni ĩperatori S.Capua cũ exiſſem⁹,in itinere audiuim⁹ Põ
peiũ Brũduſio ad.XVI.Cal.Apri.cũ oĩbus copiis,quas habuerat,ꝓfectũ eſſe. Cęſarẽ poſtero — Brunduſiũ
die in oppidũ introiſſe,cõcionatũ eſſe,inde Romã cõtẽdiſſe,velle ante Cal.eſſe ad vrbẽ,& pau — captũ.
culos dies ibi cõmorari,deĩde in Hiſpanias ꝓficiſci.Nobis nõ alienũ viſum eſt, qm̃ de aduẽtu
Cęſaris ꝓ certo habebamus,pueros tuos ad te remittere,vt id tu q̃primũ ſcires. Mãdata tua
nobis curę ſunt,eaq́ vt tẽpus poſtularit,agem⁹.Trebati⁹ Scęuola facit, vt antecedat. Ep̃la cõ
ſcripta,nunciatũ eſt nobis,Cęſarẽ ad.VIII.Cal.Capuę,ad.VII.Sinueſſę. hoc ꝓ certo putaui-
mus.Vale.

T.P.ATTICO.

CVm quid ſcriberẽ ad te nihil haberẽ,tñ ne quẽ diẽ intermitterẽ,has dedi li
teras.Ad.VII.Cal.Cęſarem Sinueſſę mãſurũ nũciabãt.ab eo mihi literę red
ditę ſunt ad.VI.Cal.quibus iã opes meas, nõ vt in ſuperioribus literis,opẽ
expectat.Cũ ei⁹ clemẽtiã Corfiniẽſem illã per literas collaudauiſſem, reſcri — Cęſaris re-
pſit hoc exẽplo. Cęſar imperator Ciceroni ĩperatori S.Recte auguraris de — ſcriptio.
me(bene.n.tibi cognit⁹ ſum)nihil a me abeſſe lõgius crudelitate. Atq́ ego
cũ ex ipſa re magnã capio voluptatẽ,tũ meũ factũ probari abs te triũpho,& gaudeo.Neq́ il-
lud me mouet,q̃ ii q a me dimiſſi ſunt,diſceſſiſſe dicunt,vt rurſus mihi bellũ inferrẽt. Nihil
eñ malo,q̃ & me mei ſimilẽ eſſe,& illos ſui.Tu velim ad Vrbẽ mihi p̃ſto ſis,vt tuis conſiliis, — Me mei ſi,
atq́ opibus(vt cõſueui)in oĩbus reb⁹ vtar.Dolabella tuo nihil ſcito mihi eſſe iucũdius. hãc — & il.ſui.
adeo habeo gratiã illi,neq́ eñ aliter facere poterit.tãta eius humanitas,is ſenſus,ea in me eſt
beneuolentia.Vale.

T.P.ATTICO.

TRebatium.XI.Cal.quo die has literas dedi,expectabã. ex eius nũcio Matiiq́
literis meditabar,quomodo cũ illo loquar.O tẽpus miſerũ.nec dubito,quin
a me cõtẽdat,ad Vrbẽ veniã.Senatũ eñ Cal.velle ſe frequentẽ adeſſe, etiam
Formiis pręſcribi iuſſit.Ergo ei negandũ eſt?Sed quid pręcipiat,ſentiã,& ſta
tim ad te perſcribam oĩa.ex illius ſermone ſtatuã,Arpinũ ne mihi eundum — Toga pura
ſit,an quo alio.Volo Ciceroni meo togã purã dare.iſtic puto.Tu quęſo co-
gita,quid deinde.nam me hebetẽ moleſtiæ reddiderunt.A Curione velim ſcire & quid ad te
ſcriptum ſit de Tirone.Ad me eñ ipſe Tiro ita ſcripſit,vt verear,quid agat.Qui aũt veniũt
inde,id modo nunciant.Sane in magnis curis etiã hęc me ſollicitant.in hac eñ fortuna per-
utilis eius,& opera,& fidelitas eſſet. Vtrunq́ ex tuo conſilio : nam & oratio fuit ea noſtra,
vt bene potius ille de nobis exiſtimaret,q̃ gratias ageret:& in eo mãſimus,ne ad Vrbem. illa
fefellerũt,facilem q̃ putaram⁹,nihil vidi minus.damnari ſe noſtro iudicio:tardioris fore bel
li,q̃ cum iis Sinueſſam non venerimus.Dicere ego, diſſimilem illorum eſſe cauſam.tum mul
ta.Veni igitur,& age de pace.meo ne inquã arbitratu?An tibi,inquit,ego pręſcribam?Sic in-
quam agam,Senatui non placere in Hiſpanias iri,nec exercitus in Græciam trãſportari,mul
taq́ inquam digna eo deplorabo.Tum ille.Ego vero iſta dici nolo.Ita putabam inquam: ſed
ego eo nolo adeſſe,q̃ aut ſic mihi dicẽdum eſt,multaq́,quę nullo modo poſſem ſilere, ſi adeſ
ſem,aut non veniendum.Summa fuit,vt ille quaſi exitum quęrens vt deliberarem,nõ fuit ro
gandum.ita diſceſſimus.Credo igitur hunc me non amare.At ego me amabo,qđ mihi pridẽ — Amabo me
vſu non venit.Reliqua o Dii,q̃ comitatus?quæ,vt tu ſoles dicere,νεκεία, in qua erat area ſce — Area ſcele-
lerum?O rem perditam.o copias deſperatas.Quid S.Seruii filius?quot in his caſtris fuerunt, — rum.
quibus Pompeius circunſederetur?ſex legiones.multum vigilat, audet, nullum video finem — Circũſede-
mali.Nunc certe promenda tibi ſunt cõſilia.Hoc fuerat extremum.illa tamen κατ αλγὶσ illius — retur.
eſt odioſa,quam pene pręterii:ſi ſibi conſiliis noſtris vti non liceret,vſurum quorum poſſet,
ad omniaq́ eſſe diſceſſurum.Vidiſti igitur virũ,vt ſcripſeras?ingemuiſti?certe.cedo reliqua.
Quid?cõtinuo ip̃e in Puteolanum,ego Arpinum.inde expecto quidem,ἀλλὰ πλέον illã tuam. — Actum ne
Tu,mallem,inquies,actum ne agas.etiam illum ipſum,quem ſequimur,multa fefellerunt.ſed — agas.
ego tuas literas expecto.Nihil eſt enim iam,vt antea videamus hoc quorſum euadat.Extre-
mum fuit de congreſſu noſtro,quo quidem non dubito,quin iſtum offenderim:eo maturius
agendum eſt.Amabo te,epiſtolam πολιτικώ.Valde tuas literas nunc expecto. Vale.

T.P.ATTICO.

Toga pura

EGo meo Ciceroni,quoniá Roma caremus, Arpini potiſſimũ togã purã
dedi:idq; municipibus noſtris fuit gratũ: etſi oẽis,& illos,& qua iter fe-
ci,mœſtos,afflictoſq; vidi.tã triſtis,& tã atrox eſt ἀναθεώρησις huius ingẽ
tis mali.Delectus habet̃,in hyberna deducunt̃.Ea,quę etiã cũ a bonis vi
ris,tũ iuſto in bello cũ modeſte fiunt,tñ ipſa per ſe moleſta ſunt, q̃ cẽſes
acerba nunc eſſe,cũ a perditis in ciuili nefario bello ꝑtulantiſſime fiant?
Caue aũt putes quẽq̃ hoĩem in Italia turpẽ eſſe,qui hinc abſit.Vidi ipſe
Formiis vniuerſos:neq; mehercule vnq̃ hoĩes putaui,& norã omneis,ſed nunq̃ vno loco vi-
derã.Pergamus igit̃ quo placet,& noſtra oĩa relinquamus. Proficiſcamur ad eũ, cui gratior
noſter aduẽtus erit,q̃ ſi vna fuiſſemꝰ.tum em̃ eramꝰ in maxima ſpe:nũc ego qdẽ in nulla, nec
ꝑter me quiſq̃ Italiã geſſit,niſi q hũc inimicũ ſibi putaret. Nec mehercule hoc facio reip.cau
ſa,quã funditus deletã puto,ſed ne qs me putet ingratũ in eũ,qui me leuauit iis incõmodis
quibus idẽ affecerat:& ſimul ꝙ ea,quę fiũt,aut q̃ certe futura ſunt, videre nõ potero. Etiam

Volcatii ſententia.

equidẽ Sena.Conſul.facta q̃dã iã puto:vtinã in Volcatii ſentẽtiã.ſed qd refert?etem̃ vna ſen-
tentia oĩm. Sed erit iniuſtiſſimus Seruius,qui filiũ miſit ad afflig̃edũ Cn.Pompeiũ,aũt certe
capiendũ cũ Pontio Titiniano. etſi hic quidẽ timoris cauſa,ille vero nõ.Sed ſtomachari deſi
namus,& aliqñ ſentẽtiã terminemꝰ,vt nihil noui,niſi id qđ vellẽ,minimũ ſpiritũ reliquũ eẽ.

Mare ſuperũ & ĩferũ.

Nos,qm̃ ſuperũ mare obſidet̃,infero nauigabimꝰ:& ſi Puteolis erit difficile,Crotonẽ ꝑtemꝰ,
aut Thurios,& boni ciues amãtes patrię mare infeſtũ habebimꝰ.Aliã rationẽ huius belli ge
rendi nullã video.in Aegyptũ nos abdimus.exercitu pares eſſe nõ poſſumꝰ. pacis fides nulla
eſt.ſed hęc ſatis deplorata ſunt. Tu velim literas Cephaloni des de oĩbus rebus actis, deniq;
etiã de ſermonibꝰ hoĩm,niſi ſane obmutuerũt.Ego tuis conſiliis vſus ſum,maxime ꝙ & gra-

Quod ſupeſt.

uitatẽ in cõgreſſu noſtro tenui,quã debui,& ad vrbẽ vt nõ accederẽ,perſeueraui.Qđ ſupeſt,
ſcribe queſo q̃accuratiſſime(iam em̃ extrema ſunt)qd placeat,quid cenſeas.& ſi iã nulla dubi
tatio eſt,tamen ſi quid,vel potius quicquid veniet in mentẽ,ſcribas velim. Vale.

M.T.C.EPISTOLARVM AD T.POMPONIVM ATTICVM LIBER DECIMVS.

T.P.ATTICO.

TErtio Nonarũ,cũ in Laterium fratris veniſſem,accepi literas,& paru
lum reſpiraui,qđ poſt has ruinas mihi nõ acciderat. Per em̃ magni
ęſtimo tibi firmitudinẽ animi noſtri, & factũ noſtrũ ꝓbari. Sexto.n.
noſtro ꝙ ſcribis probari,ita lętor,vt me, quaſi patris eiꝰ, cui ſemꝑ
vni tribui plurimũ,iudicio cõprobari putẽ:qui mihi, qđ ſæpe ſoleo
recordari,dixit olim Nonis illis Decemb. cũ ego, Sexte, quidnã er-
go?quid?ille.ἀλλὰ μέγα ῥέξας,τὶ καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι.Eius igit̃ mihi
viuit auctoritas,& ſimillimus eiꝰ filius eodẽ eſt apud me pondere,

Saluere.

quo fuit ille:quẽ ſaluere velim iubeas plurimũ.Tu tuũ conſiliũ, etſi
nõ in longinquũ tẽpus differs:iã em̃ illũ emptũ pacificatorẽ peroraſ
ſe puto,iam actũ aliqd eſſe in conſeſſu Senatorũ:tñ ſuſpenſum me detines,ſed eo minus,ꝙ nõ
dubito,qd nobis agẽdũ putes.Quid.n.Flauio legionẽ,& Siciliã dari ſcribis?& id iã fieri? q̃ tu

Lex Solonis Attici popularis.

ſcelera partim parari,& iã cogitari,partim ex tẽpore futura cẽſes?Ego vero Solonis popula-
ris tui,&,vt puto,etiã mei,legẽ negligã,qui capite ſanxit,ſi quis in ſeditione non alterutrius
partis fuiſſet:niſi tu aliter cenſes:& hinc abero,& filii. ſed alterũ mihi eſt certius, nec ꝑripiã
tñ,expectabo tuũ conſiliũ,& eas literas,niſi alias iam dediſti,quas ſcripſi,vt Cephaloni dares.
Qđ ſcribis,nõ quo aliunde audieris,ſed te ipſum putare,me attractũ iri,ſi de pace agat̃:mihi
oĩno nõ venit in mẽtẽ,q̃ poſſit actio eẽ de pace,cũ illi certiſſimũ ſit,ſeſe poſſe expoliare exerci

Sũmarius.

tu,& ꝓuincia Põpeiũ.niſi forte iſte ſummarius ei põt pſuadere,vt dũ oratores cantẽt,rideãt,
quieſcãt,nihil video qđ ſperẽ,aut quid iã putẽ fieri poſſe.Sed tñ hoĩs hoc ipm̃ ꝓbi eſt,& ma
gnũ ſit,τῶν πολιτικωτάτων σκέμματα,veniendũ ne ſit in cõſiliũ Tyranni,ſi is aliqua de re bona
deliberaturus ſit.Quare,ſi quid eiuſmodi euenerit,vt accerſamur,qđ eqdẽ nõ curo.quid em̃
eſſem de pace dicturus,dixi.ipſe valde repudiauit.ſed tñ ſi qd acciderit,qd cenſeas mihi faciẽ

Trebatius.

dum,vtiq; ſcribito.Nihil.n.mihi adhuc accidit,qđ maioris cõſilii eſſet.Trebatii boni viri,&
ciuis verbis te gaudeo delectatum,tuaq; iſta crebra ἐκφώνησις τέρπει,me ſola adhuc delecta-